

Literatür Değerlendirmesi

Bir konuyu araştırma süreci...

İlgilendiğiniz alanda, bir soruyu kendinize
yanıtlamadan önce o soru hakkında neyin
zaten bilindiğini bulmanın yolu.

ARAŞTIRMALARDA LİTERATÜR TARAMASI VE ETİK

Neden yapılır?

Bir bilgi topluluğuna aşinalığı göstermek ve güvenilirlik sağlamak.

İyi bir değerlendirme araştırmacının profesyonel yeterliliğini ve becerisini gösterir, okurun güvenini artırır.

Önceki araştırmaların izlediği yolu ve şu anki projenin buna nasıl bağlandığını göstermek

İyi bir değerlendirme yönünü ve ana hatlarını çizer, bir bağlama yerleştirir ve bir bilgi topluluğuna bağlantılar yaparak onun önemini gösterir.

Bir anda bilinenleri bütünleştirmek özetlemek

İyi bir değerlendirme önceki çalışmaların üzerinde uzlaştığı, uzlaşmazlığa düştüğü ve önemli sorunların yanıtlanmadan kaldığı alanları işaret eder.

Ötekilerden öğrenmek ve yeni fikirler uyandırmak

İyi bir değerlendirme çıkmaz yolları belirler ve yineleme için hipotezler önerir. Kopyalamaya değer prosedürleri, teknikleri ve araştırma tasarımlarını açığa vurur böylece bir araştırmacı hipotezleri daha iyi odaklayabilir ve yeni anlayışlar kazanabilir.

Meta-analizi bir yazarın pek çok çalışmanın sonuçlarını düzenlediği ve bu sonuçlardaki ortak bulguları belirlemek için istatistiksel teknikler kullandığı özel bir literatür taraması türüdür.

Literatür değerlendirmesinin biçimleri

Bağlam değerlendirmesi

Çalışmanın başında yer alır çerçevenin oluşmasını sağlar çalışmanın çizgisi hakkında ip uçları verir

Tarihsel değerlendirme

Kuramı tarihsel kurgu içinde değerlendirir kuramsal veya metodoloji ile iliştilerilebilir

Bütünleştirici değerlendirme

Kuramla ilgili tüm çalışmalar üzerinde tartışma yapıldığı durumlar başlı başına bir yayına dönüşebilir.

Metodolojik değerlendirme

Metodolojinin gücünün ortaya konmasında yararlıdır

Kendi çalışmalarını değerlendirme

Araştırmacının kendi aşinalığını değerlendirme. Çoğunlukla bir eğitim programının parçası ya da bir dersin ödevi olarak yapılır.

Kuramsal değerlendirme

Aynı konudaki farklı kuramların karşılaştırıldığı özelleşmiş değerlendirme.

Literatür kaynakları neler olabilir?

Sürekli yayınlar

Kitaplar

Tezler

Bildiriler

Araştırma raporları

- Bir bilimsel makaleyi, tezi, ya da kuramsal kitabı okumak nasıl bir deneyimdir?
- Diğer okumalardan farkı nedir?

Okumak için karşımıza çoğunlukla neler çıkacak?

- Meslek bilgisine dair fikir yazıları: makale, eleştiri yazısı, deneme, betimleyici yazılar
- Bilimsel makale → bir araştırmaya dayanan teknik ya da kuramsal yazı
- Kitap ya da kitap bölümü
- Araştırma raporu
- Yüksek lisans ya da doktora tezi

Bizi bekleyen ya da başımızdan geçen deneyimlerimiz:

- Önbilgimiz olmayan bir konuda ya da bizim için yeni bir araştırma alanında yazılmış bir teknik yazı.
- Kendi ilgi duyduğumuz alana ait genel bilgi veren bir yazı.

Yazılı Anlatım Türleri:

- Açıklayıcı
 - Tartışmacı
 - Betimleyici
 - Öyküleyici
- Nesnel
- Öznel

Bizi bekleyen ya da başımızdan geçen deneyimlerimiz:

- Önbilgimiz olmayan bir konuda ya da bizim için yeni bir araştırma alanında yazılmış bir teknik yazı.

Bizi bekleyen ya da başımızdan geçen deneyimlerimiz:

- Önbilgimiz olmayan bir konuda ya da bizim için yeni bir araştırma alanında yazılmış bir teknik yazı.
- Kendi ilgi duyduğumuz alana ait genel bilgi veren bir yazı.
- Kendi ilgi duyduğumuz alana ait detaylı ve alana özgü terimler içeren bir yazı.

Bir makale ya da kitap bölümünü
detaylıca okumaya geçmeden
önce onun işe yarayıp
yaramayacağına nasıl karar
vereceğiz?

İşe başlarken:

- İşin başında bir yazıyı baştan sona okumak gerekli değil; bu sadece enerji ve istenç kaybına yol açar.

İşe başlarken:

- İşin başında bir yazıyı baştan sona okumak gerekli değil; bu sadece enerji ve istenç kaybına yol açar.
- Ama, makalelere bakarken şu soru da aklımızın bir köşesinde olmalı: "Benim bu makalede aradığımı nedir?" -- *Henüz bunun için çok mu erken?*

hayır ise:

Makaleden ne beklediğimi bilmem demek,
araştırma alanımdaki

- eksiklerin neler olduğunu bilmem ve
- hangi bilgilerin eklenmesi ya da üzerinde durulup ilerletilmesi gerektiği hakkında fikir sahibi olmam demek

Henüz bunun için *erken ise*,
yani makalede ne aradığımı tam
bilmiyorum isem ne yapmalıyım?

Makale başlığı, özet bölümünün içeriği, ya da kaynakçasındaki tanıtıcı referanslara bakarak büyüklü-küçüklü bir bibliyografya hazırladıktan sonra

- Eğer kaynağımız bir kitap ise, kitap eleştirilerine ulaşarak kitabımız hakkında bilgi bulmaya çalışmak;
- Araştırma alanımızda çalışan ve bir birikimi olan kişilerin hazırladığımız bibliyografyadaki metinlerin öncelik sırasına dair fikir almak iyi olabilir.

Ama iş başa düşerse...

Makalelerin içinde en çekici geleni ile başlayın. örneğin:

en kısa olanı,
en çok figür içereni,
yazarını bildiğinizi,
en güvenilir dergiden olanı...

- Seçtikten sonra makalenin bütününe bir göz atın:
Kaç bölümü var? Alt başlıkları neler? Figürler ne hakkında?
- Unutmayın: öykü ya da romanın aksine bilimsel bir makaleyi, özellikle teknik bir yazıyı sıradüzensel olarak okumamız gerekmez.

öneri olarak:

1. giriş bölümü → konunun bağlamı ve arka planını kavramamıza yardımcı olur.

öneri olarak:

1. giriş bölümü → konunun bağlamı ve arka planını kavramamıza yardımcı olur.
2. sonuç bölümü → yazının ürününü ve akademik seviyesinin bizim seviyemizi aşıp aşmadığını anlamamıza yardımcı olur.

öneri olarak:

1. giriş bölümü → konunun bağlamı ve arka planını kavramamıza yardımcı olur.
2. sonuç bölümü → yazının ürününü ve akademik seviyesinin bizim seviyemizi aşıp aşmadığını anlamamıza yardımcı olur.
3. özet bölümü → yazının kapsamına genel bir bakış sunar; *ilk basamak olarak okuduğumuzda çok yoğun gelebilir.*

Makalenin hangi araştırma alanında olduğu hakkında fikrimiz var ama içeriğini öğrenmek istiyorsak sadece

1. metot / yöntem ve
2. sonuçlar

bölümlerini okumayı da seçebiliriz.

Okuduğumuz makaleye araştırma alanımızla ilişkisine göre not vermek sonradan makaleler arasında hangisini daha detaylı okuyacağımızı belirlememizde faydalı olur. Çünkü,

Okuduğumuz makaleye araştırma alanımızla ilişkisine göre not vermek sonradan makaleler arasında hangisini daha detaylı okuyacağımızı belirlememizde faydalı olur. Çünkü, *konumuza yakın bulduklarımızı tekrar ve bu sefer baştan sona okuyacağız.*

Bir teknik yazıyı baştan sona okurken öncelikle:

- anlamını bilmediğimiz teknik terim ya da kavramların altını çizmeli ya da ayrı bir kağıda not etmeliyiz. *Anlamlarına sözlükten daha sonra bakmamız okuma akışını bozmayacağından daha iyi olur.*
- Önemli bulduğumuz satırların altını çizmek ve sayfanın kenarına kısa notlar almak faydalı olabilir.

makalenin değerlendirilmesi:

- Verilen bilgiler doğru mu?

makalenin değerlendirilmesi:

- Verilen bilgiler doğru mu?
- Araştırma yönteminin tasarımı aklımıza yatıyor mu?

makalenin değerlendirilmesi:

- Verilen bilgiler doğru mu?
- Araştırma yönteminin tasarımı aklımıza yatıyor mu?
- Bir deney ya da analiz anlatılıyorsa, bulgular, makalenin giriş bölümünde açıklanan hedefler ile iyi ilişkilendirilmiş mi?

makalenin değerlendirilmesi:

- Verilen bilgiler doğru mu?
- Araştırma yönteminin tasarımı aklımıza yatıyor mu?
- Bir deney ya da analiz anlatılıyorsa, bulgular, makalenin giriş bölümünde açıklanan hedefleri ile iyi ilişkilendirilmiş mi?
- Bir başkasının tekrarlayabileceği kadar açık yazılmışlar mı?

makalenin değerlendirilmesi:

- Verilen bilgiler doğru mu?
- Araştırma yönteminin tasarımı aklımıza yatıyor mu?
- Bir deney ya da analiz anlatılıyorsa, bulgular, makalenin giriş bölümünde açıklanan hedefleri ile iyi ilişkilendirilmiş mi?
- Bir başkasının tekrarlayabileceği kadar açık yazılmışlar mı?
- İstatistikler var mı? İyi açıklanmışlar mı?

makalenin değerlendirilmesi:

- Verilen bilgiler doğru mu?
- Araştırma yönteminin tasarımı aklımıza yatıyor mu?
- Bir deney ya da analiz anlatılıyorsa, bulgular, makalenin giriş bölümünde açıklanan hedefleri ile iyi ilişkilendirilmiş mi?
- Bir başkasının tekrarlayabileceği kadar açık yazılmışlar mı?
- İstatistikler var mı? İyi açıklanmışlar mı?
- Yazının sonuçları anlamlı geliyor mu?

bu soruların yanıtını veremeyeceğinizi düşünseniz bile taslak düşüncelerinizi makalenin üstüne ya da bir kağıda not alın. Eleştirilerinizi yazmamak = düşüncelerinizi unutmak.

Eğer okuduğumuz bir kitap ise, öncelikle

- Giriş bölümü→ amaç ve kapsamı öğreniriz.
- İçindekiler bölümü→ konun hangi bağlamlarda incelendiğini sergiler
- Kaynaklar bölümü→ önceden bildiğimiz olan kaynaklar ile elimizdeki metni karşılaştırmamıza ve alanı hakkında fikir yürütmemize olanak verebilir.

Giriş bölümünden sonra kitabın bir bölümüne göz atmaya karar verdiyse:

1. Bölümün alt başlıkları, grafikler ve grafiklerin başlıkları okunabilir.
2. Bölümün ilk ve son paragrafı okunabilir; bu bölümün amacı hakkında fikir verir.
3. Her paragrafın ilk tümcesi okunabilir; bu da bölümün genel bir çerçevesini edinmemizi sağlar.
4. Genel kanımızı kitabın içine not edip konumuzla ilgili olup olmadığını belirlenir.

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?

Bir kitap bölümünü ya da kitabı baştan sona okurken öncelikle:

- anlamını bilmediğimiz teknik terim ya da kavramların altını çizmeli ya da ayrı bir kağıda not etmeliyiz. *Anlamlarına sözlükten daha sonra bakmamız okuma akışını bozmayacağından daha iyi olur.*
- Önemli bulduğumuz satırların altını çizmek ve sayfanın kenarına kısa notlar almak faydalı olabilir.

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?
- Yazı tartışma, açıklama, betimleme yazı türlerinden sadece birine sadık kalarak mı yazılmış?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?
- Yazı tartışma, açıklama, betimleme yazı türlerinden sadece birine sadık kalarak mı yazılmış?
- Savlar ikna edici bir şekilde belgelenmiş mi?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?
- Yazı tartışma, açıklama, betimleme yazı türlerinden sadece birine sadık kalarak mı yazılmış?
- Savlar ikna edici bir şekilde belgelenmiş mi?
- Yazar hangi tür kaynaklar (birincil, ikincil) kullanıyor?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?
- Yazı tartışma, açıklama, betimleme yazı türlerinden sadece birine sadık kalarak mı yazılmış?
- Savlar ikna edici bir şekilde belgelenmiş mi?
- Yazar hangi tür kaynaklar (birincil, ikincil) kullanıyor?
- Desteklenmeyen genellemeler yapılıyor mu? İddiaların göndermeleri var mı?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?
- Yazı tartışma, açıklama, betimleme yazı türlerinden sadece birine sadık kalarak mı yazılmış?
- Savlar ikna edici bir şekilde belgelenmiş mi?
- Yazar hangi tür kaynaklar (birincil, ikincil) kullanıyor?
- Desteklenmeyen genellemeler yapılıyor mu? İddiaların göndermeleri var mı?
- Yazarın karşı geldiği ya da katılmadığı fikirler belli mi?

Metni değerlendirirken:

- Yazarın savı/argümanı ya da amacı açıkça ifade edilmiş mi?
- Yazının hedeflediği okuyucu kitlesi belirtilmiş mi?
- Yazının dili nesnel ya da öznel mi?
- Yazı tartışma, açıklama, betimleme yazı türlerinden sadece birine sadık kalarak mı yazılmış?
- Savlar ikna edici bir şekilde belgelenmiş mi?
- Yazar hangi tür kaynaklar (birincil, ikincil) kullanıyor?
- Desteklenmeyen genellemeler yapılıyor mu? İddiaların göndermeleri var mı?
- Yazarın karşı geldiği ya da katılmadığı fikirler belli mi?
- Yazı, güncelliğini yitirmiş mi? Belli bir döneme ait mi?